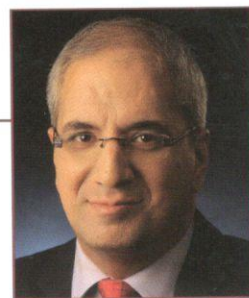

מדור חוק ומשפט

עו"ד אביחי אהרונוף

הגנה על בני משפחה בעלי מוגבלויות שכלית או קוגניטיבית במסגרת תכנון הון משפחתי

כיום קיימים פתרונות מגוונים בחוק הישראלי המאפשרים דאגה והבטחה של עתידו של בן משפחה בעל מוגבלויות ואסקור בקצרה את העיקריים שבהם:

1. אפוטרופסות - המוסד הוותיק והידוע המכונה אפוטרופסות הינו פתרון, שקרנו יורדת במשפט הישראלי וכיום עם העברת המשקל לרצונותיו של אדם הבודד קמו תחתיו פתרונות חליפיים דוגמת "מיופה כח" בייפוי כח מתמשך, "תומך בקבלת החלטות" וזאת גם בשל הקשיים שהתגלעו במהלך השנים במודל האפוטרופסות וביישומו הלכה למעשה. הקושי באפוטרופסות לבדה הינו, שכמעט כל פעולה דורשת את אישור בית המשפט או האפוטרופוס הכללי, יש להגיש דו"ח שנתי מה שכרוך גם בהוצאות ולמעשה האפוטרופוס אינו "עצמאי בשטח" ויכול בכבלי הביורוקרטיה. נוסף על כך, הפיקוח על האפוטרופסים לא מילא אחר הציפיות שתלו בו המחוקקים.

2. מסמך הבעת רצון - החוק מאפשר להורה או אפוטרופוס של קטין או בגיר לציין במסמך "הבעת רצון" מי הוא היה רוצה שישמש כאפוטרופוס לילדו או לבגירו. מדובר בהבעת רצון ובית המשפט ייקח זאת בחשבון במקרה בו יהפוך ההורה לחסר כשירות להבחין בין טוב לרע ואולם בית המשפט אינו מחויב ליתן למסמך הבעת הרצון תוקף. לשם עריכת מסמך הבעת רצון צריך גם את הסכמת האפוטרופוס החליף שיצטרך לחתום על המסמך יחד עם מי שמביע את רצונו. בפטירתו של מביע הרצון המסמך פוקע ואינו תקף עוד. לשם בקשה למינוי אפוטרופוס מחליף לאחר מותו של אדם צריך לקבוע זאת בצוואתו.

3. צוואה חכמה והקמת נאמנות - כפי שצוין לעיל, גם כאשר האח של בעל המוגבלות מלא כוונות טובות לא תמיד תושג המטרה המבוקשת - דאגה לרווחתו וצרכיו של בעל המוגבלות. ניתן לתהות ולשאול - מדוע? יש לכך הרבה מאוד טעמים ואמנה רק כמה מהם כדי שנבין את חלק מהסיכונים שעשויים להתממש בהמשך הדרך:

א. העברת כל ההון לאח המסור, עשויה לגרום לכך שנכסים אלו יהיו חלק מהרכוש המשותף שלו ושל בת זוגו ובמקרה של סכסוך ביניהם

במהלך השנים גוברת המודעת בחברה הישראלית לכך, שיש ליצור פתרונות שונים, מגוונים ויצירתיים לשם שילובם של בעלי מוגבלויות בחברה. מודעות זאת העלתה, לא אחת, את הנושא לשיח הציבורי וכפועל יוצא הביאה לפעילותם של המחוקקים בנושא. הסדרים אלו הינם הסדרים במישור הציבורי ולעיתים גם במישור הפרטי אך לא במישור המשפחתי. בחיבור זה אבקש להביא בפניכם מספר כלים בדין הישראלי המאפשרים לכל אחד ואחת מאיתנו, כאנשים פרטיים, להקנות הגנה והבטחת זכויותיהם במסגרת המשפחתית וצרכיהם של בני משפחה בעלי מוגבלויות (שכליות או קוגניטיביות) שאינן מאפשרות להם לנהל את ענייניהם לבדם, וזאת לתקופה ארוכה, שתימשך גם לאחר פטירתנו.

כידוע, הורים לילדים בעלי מוגבלויות קשות מתמודדים עם אתגרים וקשיים לא מעטים במאבק היומיומי להעניק לילדיהם אלו את הטיפול והתנאים הטובים ביותר. כל הורה כזה, מהרהר בינו לבין עצמו, לא פעם: "כל עוד כוחי במותניי עתידו של הילד בעל המוגבלות מובטח אבל מה יהיה אחרי פטירתי?" כמי שהעניק שירותים משפטיים במשך שנים למוסדות האמונים על טיפול באנשים עם מוגבלויות נתקלתי במקרים של אנשים בעלי מוגבלויות קשות, שחצו את גיל 60 ו-70 שמצויים במוסד כאשר מעגל קרוביהם הולך ומצטמצם. המחשבה המקובלת בעבר הייתה, שלא ניתן להבטיח את צרכיו של בעל המוגבלות ולכן יש לסמוך על טוב ליבם ומחויבותם של קרובי משפחתו (מדרגה ראשונה) ולקוות לטוב. בן המשפחה היה מתמנה כאפוטרופוס של בן המשפחה בעל המוגבלות והיה אחראי על כל ענייניו.

לכן, במסגרת תכנון ההון המשפחתי, הורים לילדים בעלי מוגבלויות היו מעבירים את כלל רכושם לילדיהם, למעט הילד בעל המוגבלות תוך קביעת הוראות ובקשות שונות לטיפול באחיהם בעל המוגבלות. במקרים רבים בקשות אלה, לא נאכפו במסגרת משפטית, שכן לא היה מי שיאכוף אותן וטיב והיקף הדאגה והמענה לצרכיו של בעל המוגבלות נקבעו כפועל יוצא של האח היורש.

שניתן לצפות כבר בשלב זה, לאחר היועצות במטפלים וברופאים המכירים את בעל המוגבלות. עוד ניתן לקבוע הוראות שונות לעניין היועצות בנומים מקצועיים וזהותם ועוד. בדרך הזאת, יוכל מי שימונה כנאמן להתרכז ברווחתו של בעל המוגבלות ולא להידרש לאישורים שונים אשר היה אמור לקבל אם היה אמור לנהל את הכספים והנכסים שהועברו לבעל המוגבלות בירושה, במסגרת האפוטרופסות. סקרת בקצירת האומר אפשרויות שונות העומדות לבני משפחה של בעלי מוגבלויות כדי להבטיח את עתידם וצרכיהם לאורך זמן. כאשר תכנון ההון המשפחתי, כמפורט לעיל, נערך בתבונה וברגישות, תוך למידת המקרה, הרצונות, המשפחה והיחסים בתוכה יהיה חלקו של בעל המוגבלות מובטח, מפני צדדים שלישיים, וכן תובטח המשכיות הדאגה לצרכיו של בעל המוגבלות לאורך זמן, מה שיאפשר להוריו, בבוא יומם, לנוח על משכבם בשלום.

* עו"ד אביחי אהרונף מומחה בתחומי תכנון ההון המשפחתי למשפחות עתירות הון ומשפחות מן הישוב ובמשפט מסחרי (מקומי ובינלאומי) ומייצג חברות ציבוריות, פרטיות ויחידים.
www.aharonoff-law.com
החיבור נכתב בלשון זכר ואולם מתייחס לשני המינים. *המידע המופיע למעלה אינו בגדר ייעוץ משפטי למקרה ספציפי או המלצה וכל מקרה דורש היועצות בעורך דין.

מגזין
הבנקאות הפרטית

(וכאשר שיעורם של סכסוכים אלו עולה במדינת ישראל משנה לשנה) יכולה בת הזוג לדרוש במסגרת ההליך המשפטי את חלקה בנכסים אלו ואז יישאר האח בעל המוגבלות בחוסר משאבים לטיפולים ולצרכיו היומיומיים.

ב. העברת כל ההון לאח המסור, עשויה לגרום לכך שבמקרה, שחס וחלילה, האח המסור יקלע להליכי פשיטת רגל (במקרה של חובות לצדדים שלישיים) יהווה ההון חלק מקופת פשיטת הרגל, שיחולק לנושיו של האח המסור עד כדי פרעון כל חובותיו.

ג. העברת כל ההון לאח המסור, עשויה לגרום לכך שבמקרה בו האח המסור יקבל החלטה כלכלית לא נכונה בהון שיירש לא ייוותר די הון לצרכיו של האח בעל המוגבלות.

ד. האח המסור יעבור כמו כולנו שינויים בחייו, שעשויים לגרום לו, לא מתוך רוע לב, להעדיף לתקופות את המשפחה שהקים, את תחביביו ורצונותיו על צרכיו המיוחדים של אחיו.

כדי להבטיח את עתידו וצרכיו של בן המשפחה בעל המוגבלות חלק ממגמת תכנון ההון המשפחתי העכשווי כוללת שילוב בין כלים משפטיים וניצול היתרונות הטמונים בכל אחד מהם. במקרה מעין זה, ניתן לערוך עבור הוריו צוואות חכמות, עם הוראות מתאימות המבטיחות את ההורשה לדור ההמשך וכחלק מהצוואה ליצור נאמנות, שאליה יועבר חלקו של בעל המוגבלות בעזבונו, תקבענה הוראות ברורות למטרות העזבונו, דרך ניהול נכסי העזבונו, תגמול לנאמן הנושא בנטל ניהול הנאמנות, התייחסות לסיטואציות שונות ולצרכים שונים